

Sector Economie & Dienstverlening			
Toetscode:	..NE3FS4	Toetsdatum:	2018 - 2019
Toetsnaam:	mondelinge taalvaardigheid spreken S4 - productie 3F	Tijdsduur (min):	20 minuten
Zitting:	1^e en 2e zitting – versie A1 Deviant	Vorm:	mondeling
Type toets	Instellingsexamen E&D	Bestemd voor:	E&D
Crebocode:		Studiejaar:	
Naam:	Nederlands	Niveau:	4
Toegestane extra hulpmiddelen:	spreekkaarten	Opleiding(en):	

Datum	Afkorting	Paraaf
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

1 TOETSCONSTRUCTEUR

opstellen toets en invullen gegevens toetskop

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

2 (VAK)COLLEGA VOOR AKKOORD

toets vakinhoudelijk beoordelen

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

3 TOETSCONTROLEUR HEEFT TOETS ONTVANGEN

toets ontvangen (4 wkn voor toetsdatum) en controleren

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

4 EXAMENBUREAU HEEFT TOETS ONTVANGEN

INCL TOETSMATRIJS

<input type="text"/>

CORRECTIEMODEL MET CESUUR

<input type="text"/>

FORMULIER VERSLAGLEGGING TOETSCONTROLE

<input type="text"/>

**GRAAFSCHAP
COLLEGE**

Ontvangstbevestiging examenbureau

Toetscode: _____

Toetsdatum: _____

GRAAFSCHAP COLLEGE		Sector Economie & Dienstverlening	
Toetscode:	..NE3FS4 Mondelinge taalvaardigheid Spreken S4 – productie	Toetsdatum:	2018 - 2019
Toetsnaam:	3F	Tijdsduur (min):	
Zitting:	1^e zitting – versie A1	Vorm:	mondeling
Type toets	Instellingsexamen E&D	Bestemd voor:	E&D
Crebocode:		Studiejaar:	
Naam:	Nederlands	Cohort:	
		Niveau:	4
Toegestane extra hulpmiddelen:	spreekkaarten	Opleiding(en):	

Naam student:.....

Klas:.....

Naam docent Nederlands:.....

Het examen vindt in een rustige ruimte plaats. De hulpmiddelen zijn aanwezig.

In de opdracht is een instructie voor de beoordelaar, voor het publiek en voor de deelnemer toegevoegd.

Examenvorm

Dit examen bestaat uit een PowerPointpresentatie/Prezi met een vragenronde. Deze vragenronde kan gekoppeld zijn aan een criteriumgericht interview. Dit interview is soms gekoppeld aan het examen gesprekken 3F deel 1.

Instructie

Spreken 3F

De docent heeft voorafgaande aan de presentatie met de leerling de beoordeling doorgenomen.

De presentatie vindt op het afgesproken tijdstip plaats, anders wordt er een 0,1 genoteerd.

Cijfer:

Cesuur

Je kunt in totaal 10 punten behalen. Bij een totaal van 5,5 punten scoor je een 5,5.

Instellingsexamen Nederlands

Spreken 3F — Versie A1

Code examen: Uitgeverij_Deviant_NED IE spreken_3F 003-A1

Voorwoord

Voor u ligt het Instellingsexamen Nederlands Spreken 3F — Versie A1 van Uitgeverij Deviant. Met dit examen wordt de spreekvaardigheid van kandidaten beoordeeld. In dit document vindt u de examenopdracht voor de kandidaat en de informatie voor de beoordelaars, toetsleider en het examenbureau.

Dit instellingsexamen Spreken houdt in dat de kandidaten op school een presentatie geven. Deze presentatie bereiden zij thuis voor. De kandidaten ontvangen de examenopdracht ('Informatie voor de kandidaat') minimaal een week voor de afname van het examen, zodat zij zich kunnen voorbereiden.

Op Studiemeter zijn de 'Informatie voor de kandidaat', 'Informatie voor kandidaten over de beoordelingsaspecten', het 'Beoordelingsmodel' en het 'Beoordelingsformulier' als losse downloads beschikbaar. U kunt deze bestanden bij onze methodes Starttaal en VIA downloaden onder de knop 'Links & downloads > Examens > Instellingsexamens > Spreken'.

Inhoud

Voorwoord	4
1. Informatie voor de kandidaat	7
Opdracht A	8
Opdracht B	9
Opdracht C	10
2. Informatie voor de toetsleider	11
2.1 Taken toetsleider	11
2.2 Handreiking aan docenten voor de instructie aan kandidaten	12
2.3 Informatie voor kandidaten over de beoordelingsaspecten	13
3. Informatie voor de beoordelaars	14
3.1 Beoordelingsprocedure	14
3.2 Valkuilen bij het beoordelen	16
4. De beoordeling	17
4.1 Aantekeningen beoordelaar	18
4.2 Rubrics	19
5. Beoordelingsformulier	23
5.1 Voorblad	23
5.2 Waarderingen en toelichting	24
5.3 Cijfer berekenen	25
6. Toelichting beoordelingsmodel	26
6.1 Waarderingen toekennen	26
6.2 Beoordelingsaspecten algemeen	27
6.3 Inhoud	28
6.4 Structuur	29
6.4.1 Inhoud aankondigen	29
6.4.2 De presentatie afsluiten	29
6.4.3 Verbanden aangeven	29
6.5 Spreekvaardigheid	30
6.5.1 Actieve spreekhouding	30
6.5.2 Vloeiend spreken & spreektempo	30
6.5.3 Toon aanpassen aan situatie en publiek	30
6.5.4 Trefzekerheid en woordgebruik	30
6.6 Digitale presentatie	31
6.7 Aftrekpunt tijdsduur	31
7. Verantwoording	32
7.1 Dekkingsgraad	32
7.2 Cesuur	34

7.2.1 Weging aspecten.....	34
7.2.2 Interpretatie van de resultaten	34
7.3 Beoordelingswijze	35
7.3.1 Rubrics als beoordelingsinstrument	35
7.3.2 Objectiviteit van de beoordeling	35
7.4 Transparantie	35
7.5 Aanpassen van dit instellingsexamen	36
Literatuur	37

1. Informatie voor de kandidaat

Beste kandidaat,

Je gaat examen doen in het onderdeel spreken van het vak Nederlands op 3F-niveau. Dit examen houdt in dat je een presentatie geeft. Je bereidt de presentatie thuis voor. Je hoort van de docent waar en wanneer het examen plaatsvindt.

Je vindt de opdracht op de volgende pagina. De docent geeft aan welke opdracht bij jouw opleiding past.

Veel succes!

Opdracht A

Lees de informatie hieronder door. Bereid daarna de presentatie voor.

Situatie

Docenten van jouw opleiding blijven graag op de hoogte van ontwikkelingen in het vakgebied, zodat zij tijdens hun lessen kunnen inspelen op die ontwikkelingen. Zo zorgen zij ervoor dat de opleiding leerlingen goed voorbereidt op de beroepspraktijk.

Leerlingen zijn een belangrijke bron van informatie voor de docenten. Leerlingen weten dankzij hun stages namelijk wat er speelt in de beroepspraktijk.

De docenten hebben verschillende leerlingen gevraagd in een presentatie informatie te geven over een ontwikkeling in hun vakgebied en het effect daarvan op de beroepspraktijk. Jij bent ook gevraagd een presentatie te geven.

Opdracht

Geef een presentatie over een ontwikkeling in je vakgebied. In de presentatie:

- beschrijf je een ontwikkeling in je vakgebied;
- beschrijf je het effect van de ontwikkeling op de beroepspraktijk en ondersteun je dit met voorbeelden uit je stage(s) of werk;
- beschrijf je welke kennis en vaardigheden de ontwikkeling vereist van de beroepsbeoefenaar en dit ondersteun je met duidelijke argumenten;
- sluit je de presentatie af door de docenten advies te geven hoe zij kunnen inspelen op de ontwikkeling, zodat de opleiding leerlingen beter voorbereidt op de beroepspraktijk.

Belangrijke informatie:

- De presentatie moet 8 tot 10 minuten duren. Na 8 minuten krijg je een seintje dat je nog 2 minuten spreektijd hebt.
- Na afloop van de presentatie kunnen de beoordelaars jou vragen stellen. Deze vragen vallen buiten de presentatietijd van 8 tot 10 minuten.
- Je moet een presentatieprogramma, zoals PowerPoint, gebruiken om de inhoud van de presentatie te ondersteunen.
- Je mag een blaadje met steekwoorden gebruiken tijdens de presentatie.

Beoordeling

De presentatie wordt beoordeeld op:

- inhoud;
- structuur;
- spreekvaardigheid;
- digitale presentatie.

Je krijgt een aftrekpunt als de presentatie te kort of te lang is.

Let op:

Zorg ervoor dat je hard genoeg praat en duidelijk spreekt. Als de beoordelaars je niet kunnen verstaan, wordt de presentatie niet beoordeeld. Zorg er ook voor dat je de presentatie niet voorleest. Als je de presentatie voorleest, wordt de presentatie niet beoordeeld.

Opdracht B

Lees de informatie hieronder door. Bereid daarna de presentatie voor.

Situatie

Docenten van jouw opleiding zijn benieuwd naar jouw toekomstplannen, zodat zij tijdens hun lessen kunnen inspelen op jouw plannen. Zo zorgen zij ervoor dat de opleiding leerlingen goed voorbereidt op de beroepspraktijk. Leerlingen zijn een belangrijke bron van informatie voor de docenten. Leerlingen weten dankzij hun stages namelijk wat er speelt in de beroepspraktijk.

De docenten hebben verschillende leerlingen gevraagd in een presentatie informatie te geven over hun toekomstplannen die zij vorm hebben gegeven in hun droombedrijf. Jij bent ook gevraagd om een presentatie te geven over jouw droombedrijf.

Opdracht

Geef een presentatie over jouw toekomstplannen in jouw droombedrijf. In de presentatie:

- beschrijf je de eerste ideeën uit de brainstormfase, koppel je deze ideeën aan de realisatiefase en beschrijf je een concurrentieanalyse. Vanuit deze analyse geef je de keuze voor de doelgroep weer en de activiteiten die je hieraan wilt koppelen. Ondersteun dit ook met argumenten;
- geef je je droombedrijf weer
- beschrijf je welke huidige ontwikkelingen van invloed zijn bij het opzetten van dit bedrijf;
- sluit je de presentatie af door de docenten te overtuigen hoe zij kunnen inspelen in de lessen op jouw toekomstplannen, zodat de opleiding leerlingen beter voorbereidt op de beroepspraktijk.

Belangrijke informatie:

- De presentatie moet 8 tot 10 minuten duren. Na 8 minuten krijg je een seintje dat je nog 2 minuten spreektijd hebt.
- Na afloop van de presentatie kunnen de beoordelaars jou vragen stellen. Deze vragen vallen buiten de presentatietijd van 8 tot 10 minuten.
- Je moet een presentatieprogramma, zoals PowerPoint, gebruiken om de inhoud van de presentatie te ondersteunen.
- Je mag een blaadje met steekwoorden gebruiken tijdens de presentatie.

Beoordeling

De presentatie wordt beoordeeld op:

- inhoud;
- structuur;
- spreekvaardigheid;
- digitale presentatie.

Je krijgt een aftrekpunt als de presentatie te kort of te lang is.

Let op:

Zorg ervoor dat je hard genoeg praat en duidelijk spreekt. Als de beoordelaars je niet kunnen verstaan, wordt de presentatie niet beoordeeld. Zorg er ook voor dat je de presentatie niet voorleest. Als je de presentatie voorleest, wordt de presentatie niet beoordeeld.

Opdracht C

Lees de informatie hieronder door. Bereid daarna de presentatie voor.

Situatie

Docenten van jouw opleiding zijn benieuwd naar jouw stage-ervaringen om via deze weg op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in het vakgebied, zodat zij tijdens hun lessen kunnen inspelen op die ontwikkelingen. Zo zorgen zij ervoor dat de opleiding leerlingen goed voorbereidt op de beroepspraktijk.

Leerlingen zijn een belangrijke bron van informatie voor de docenten. Leerlingen weten dankzij hun stages namelijk wat er speelt in de beroepspraktijk.

De docenten hebben verschillende leerlingen gevraagd in een presentatie informatie te geven over hun stage en het effect daarvan op de beroepspraktijk. Jij bent ook gevraagd een presentatie te geven.

Opdracht

Geef een presentatie over je stagebedrijf. In de presentatie:

- beschrijf je hoe jij je hebt voorbereid op de stage; dit ondersteun je met voorbeelden;
- beschrijf je jouw werkzaamheden;
- beschrijf je het effect van jouw ontwikkelingen in de beroepspraktijk op jouw professionele ontwikkeling en ondersteun je dit met voorbeelden uit je stage(s);
- beschrijf je welke kennis en vaardigheden je hebt geleerd;
- Sluit je de presentatie af door de docenten advies te geven hoe zij studenten beter kunnen voorbereiden op de stage, zodat de opleiding leerlingen beter voorbereidt op de beroepspraktijk.

Belangrijke informatie:

- De presentatie moet 8 tot 10 minuten duren. Na 8 minuten krijg je een seintje dat je nog 2 minuten spreektijd hebt.
- Na afloop van de presentatie kunnen de beoordelaars jou vragen stellen. Deze vragen vallen buiten de presentatietijd van 8 tot 10 minuten.
- Je moet een presentatieprogramma, zoals PowerPoint, gebruiken om de inhoud van de presentatie te ondersteunen.
- Je mag een blaadje met steekwoorden gebruiken tijdens de presentatie.

Beoordeling

De presentatie wordt beoordeeld op:

- inhoud;
- structuur;
- spreekvaardigheid;
- digitale presentatie.

Je krijgt een aftrekpunt als de presentatie te kort of te lang is.

Let op:

Zorg ervoor dat je hard genoeg praat en duidelijk spreekt. Als de beoordelaars je niet kunnen verstaan, wordt de presentatie niet beoordeeld. Zorg er ook voor dat je de presentatie niet voorleest. Als je de presentatie voorleest, wordt de presentatie niet beoordeeld.

2. Informatie voor de toetsleider

2.1 Taken toetsleider

De toetsleider coördineert het instellingsexamen Spreken.

De toetsleider zorgt ervoor dat:

- de kandidaten weten wanneer en waar het instellingsexamen Spreken wordt afgenomen.
- de kandidaten ten minste één week voor afname van het examen van hun docent Nederlands de volgende documenten ontvangen:
 - informatie voor de kandidaat (dit is de examenopdracht);
 - informatie voor kandidaten over de beoordelingsaspecten.

De docent geeft hierbij een mondelinge toelichting aan de hand van 2.2: 'Handreiking aan docenten voor de instructie aan kandidaten'.

De toetsleider zorgt ervoor dat er tijdens het examen twee beoordelaars aanwezig zijn die de kandidaten beoordelen of dat de presentatie met een videocamera wordt opgenomen. Deze video-opnames worden steekproefsgewijs samen met een tweede beoordelaar bekeken en beoordeeld. Beide beoordelaars zijn aantoonbaar competent als beoordelaar Nederlands; ze zijn taalassessor of vakdocent Nederlands.

De beoordelaars krijgen de volgende documenten:

- per beoordelaar: 'Informatie voor de kandidaat', 'Informatie voor de beoordelaar' en 'Toelichting beoordelingsmodel';
- per kandidaat: twee keer 'Beoordelingsmodel' en 'Beoordelingsformulier';

De ingevulde beoordelingsmodellen en beoordelingsformulieren moeten bij de juiste persoon/dienst terechtkomen zodat de kandidaten op de hoogte gesteld kunnen worden van hun cijfer. Dit doet hij pas nadat alle kandidaten het instellingsexamen 'Spreken' hebben afgelegd en alle examens zijn beoordeeld.

De toetsleider zorgt ervoor dat er een rustige ruimte beschikbaar is voor de afname van het instellingsexamen 'Spreken'. In de ruimte is apparatuur beschikbaar waarop een presentatieprogramma te gebruiken is. Per kandidaat wordt de ruimte 30 minuten gereserveerd. In deze 30 minuten geven kandidaten hun presentatie en wordt de presentatie beoordeeld.

NB: De rol van toetsleider mag worden gecombineerd met de rol van beoordelaar.

2.2 Handreiking aan docenten voor de instructie aan kandidaten

Minimaal een week voor afname van het instellingsexamen Spreken ontvangen de kandidaten het document 'Informatie voor de kandidaat'. Het is de bedoeling dat u als docent de kandidaten nadere instructie geeft over het instellingsexamen 'Spreken'. Dit doet u door de beoordelingscriteria en de examenopdracht toe te lichten. Hieronder volgt een handreiking voor de instructie aan de kandidaten.

De kandidaten moeten weten op welke beoordelingscriteria hun presentaties worden beoordeeld. Zij krijgen hiertoe minstens een week voor afname van het examen 'Informatie voor kandidaten' over de beoordelingsaspecten uitgedeeld. De docent neemt dit document met de kandidaten door en licht het waar nodig toe.

Ook neemt de docent de examenopdracht met de kandidaten door. Ga hierbij na of alle kandidaten de opdracht begrijpen. Ter verduidelijking van de opdracht kunt u een voorbeeld van een ontwikkeling geven. Het is niet toegestaan een voorbeeld uit het vakgebied van de kandidaten te geven. De kans bestaat namelijk dat kandidaten deze ontwikkeling zelf hadden willen selecteren. Als u deze ontwikkeling als voorbeeld neemt, kan deze redelijkerwijs niet meer door kandidaten gebruikt worden. De bedoeling is dat kandidaten zelf inhoud genereren en het selecteren en beschrijven van een relevante ontwikkeling maakt hier deel van uit. Om te voorkomen dat u de kandidaten beperkt in hun keuzemogelijkheden, geeft u dus een voorbeeld van een ontwikkeling uit een ander vakgebied.

Wijs de kandidaten expliciet op het belang van het geven van relevante voorbeelden bij het bespreken van de effecten van de ontwikkeling op het vakgebied. Voorbeelden uit de beroepspraktijk maken de effecten namelijk concreet en daardoor relevant voor de onderwijspraktijk van de docenten.

Sta ook stil bij alle punten die bij 'Belangrijke informatie' en 'Beoordeling' worden genoemd. Benadruk bijvoorbeeld de consequentie van een presentatie die te kort of te lang duurt en benoem expliciet wat de consequentie is als kandidaten hun presentatie voorlezen.

Maak de kandidaten duidelijk dat ze moeten uitgaan van het publiek zoals dat in de opdracht staat beschreven. Het daadwerkelijke publiek tijdens de presentatie zal bestaan uit twee beoordelaars, die niet noodzakelijkerwijs op de opleidingsafdeling van de kandidaat werkzaam zijn. De kandidaten moeten echter doen alsof deze beoordelaars docenten van de opleiding zijn. Ze mogen ervan uitgaan dat deze beoordelaars voorkennis van het onderwerp hebben.

Adviseer kandidaten hun presentatie van tevoren te oefenen voor een proefpubliek. Laat de kandidaten hun proefpubliek om feedback vragen. Zo kunnen ze nagaan of de presentatie duidelijk en compleet is, of hun spreekhouding actief genoeg is en of de digitale presentatie helder is. Ook kunnen ze door de presentatie te oefenen controleren of de presentatie niet te lang en niet te kort is.

2.3 Informatie voor kandidaten over de beoordelingsaspecten

Beste kandidaat,

Binnenkort doe je examen in het onderdeel spreken van het vak Nederlands op 3F-niveau. Je gaat hiervoor een presentatie geven over een ontwikkeling in je vakgebied.

Je presentatie wordt beoordeeld op drie aspecten:

- inhoud (40% van je beoordeling)
- structuur (25% van je beoordeling)
- spreekvaardigheid (30% van je beoordeling)
- digitale presentatie (5% van je beoordeling)

Hieronder wordt uitgelegd wat de beoordelingsaspecten inhouden.

Inhoud

Als je een presentatie geeft, wil je een boodschap overbrengen op je publiek. Om ervoor te zorgen dat die boodschap overkomt, moet je de inhoud van je presentatie afstemmen op het spreekdoel en het publiek. Afstemming op spreekdoel wil zeggen dat je informatie geeft waarmee je het doel van je presentatie bereikt. Afstemming op publiek betekent dat je moet zorgen dat de informatie en de voorbeelden die je geeft voor het publiek van belang zijn. Uit de opdracht kun je opmaken wat je spreekdoel is en wie je publiek is.

Ook moet je ervoor zorgen dat de informatie die je geeft een logisch en duidelijk verhaal vormt. Zorg er ten slotte voor dat je alle punten die in de opdracht worden genoemd verwerkt in je presentatie. Doe je dit niet, dan krijg je een lagere beoordeling omdat je niet (helemaal) aan de opdracht hebt voldaan.

Structuur

Om ervoor te zorgen dat je verhaal voor je publiek goed te volgen is, moet je presentatie een duidelijke structuur hebben. Je moet je presentatie dus beginnen met een inleiding en eindigen met een slot waarin je een advies geeft. Verder moet je de structuur van je presentatie aangeven. Dit doe je door nieuwe deelonderwerpen aan te kondigen met signaalzinnen en door signaalwoorden en verwijzingen te gebruiken om het verband tussen delen van je verhaal duidelijk te maken.

Spreekvaardigheid

Je verhaal moet voor je publiek prettig zijn om naar te luisteren. Spreek niet te snel of te langzaam en zorg dat je een actieve spreekhouding hebt: sta rechtop en maak regelmatig oogcontact met je publiek. Ook je taalgebruik moet in orde zijn; stem je toon en woordgebruik af op de situatie en je publiek. Let erop dat je alleen woorden gebruikt die je zelf goed begrijpt; het gebruik van moeilijke woorden is geen doel op zich.

Digitale presentatie

Je digitale presentatie moet de inhoud en de structuur van je presentatie ondersteunen. Let erop dat je digitale presentatie de belangrijkste informatie bevat. Daarnaast moet je digitale presentatie een rustige opmaak hebben. Zorg er ten slotte voor dat je digitale presentatie geen taalfouten bevat.

Tot slot

Het belangrijkste bij je presentatie is dat je je spreekdoel bereikt. Alle aspecten die hierboven zijn genoemd, hebben daar invloed op. Stel jezelf dus de vraag of de inhoud en de structuur van je verhaal, de manier waarop je spreekt en je digitale presentatie je helpen om je spreekdoel te bereiken.

3. Informatie voor de beoordelaars

3.1 Beoordelingsprocedure

De beoordelaars beoordelen de presentaties van de kandidaten. De beoordelingsprocedure bestaat uit vijf stappen.

Stap 1 Instellingsexamen Spreken doornemen

De beoordelaars nemen de volgende documenten door: 'Informatie voor de kandidaat', 'Informatie voor de beoordelaars', 'Beoordelingsmodel' en 'Toelichting beoordelingsmodel', zodat ze weten wat de opdracht inhoudt en aan welke eisen de presentaties van de kandidaten moeten voldoen.

Stap 2 Kijken en luisteren naar de presentatie

Aantekeningen maken

De beoordelaars kijken en luisteren naar de presentatie van de kandidaat. Ze maken tijdens de presentatie aantekeningen die betrekking hebben op de inhoud, structuur, spreekvaardigheid en digitale presentatie. De beoordelaars maken objectieve aantekeningen; dat wil zeggen dat ze aantekeningen maken van wat ze zien en horen zonder hieraan direct een waardeoordeel te verbinden.

Precondities en waarschuwingen

De beoordelaars waarschuwen de kandidaat één keer als deze niet goed te verstaan is, bijvoorbeeld doordat de kandidaat te zacht of binnensmonds praat, voorleest in plaats van presenteert en/of te snel praat. Vervolgens krijgt de kandidaat de kans om zich te verbeteren. Als de kandidaat hierna nog steeds niet goed te verstaan is of voorleest, dan wordt de presentatie afgebroken en niet beoordeeld. Als de kandidaat na de waarschuwing te snel blijft praten, dan wordt de presentatie niet afgebroken en wel beoordeeld, maar krijgt de kandidaat de waardering '1' voor spreekvaardigheid.

Tijd bijhouden

De beoordelaars houden de tijd bij, zodat ze weten hoelang de presentatie van de kandidaat duurt. Na 8 minuten geven de beoordelaars een seintje dat de kandidaat nog 2 minuten heeft. Als de kandidaat na 12 minuten nog bezig is met zijn presentatie, breken de beoordelaars de presentatie af. Omdat de presentatie te lang duurt, wordt een aftrekpunt toegekend. De presentatie wordt wel beoordeeld. Als de presentatie korter dan 6 minuten duurt, wordt ook een aftrekpunt toegekend.

Vragen stellen

Na afloop van de presentatie stellen de beoordelaars een of meer vragen aan de kandidaat. De vragen kunnen gaan over de inhoud van de presentatie of de voorbereiding ervan. De antwoorden op deze vragen tellen niet mee in de beoordeling, maar de vragenronde geeft de kandidaat de kans zijn presentatie op een natuurlijke manier af te sluiten.

Stap 3 Presentatie beoordelen

De beoordelaars beoordelen elk afzonderlijk met behulp van hun aantekeningen in hoeverre de kandidaat aan elk beoordelingsaspect (inhoud, structuur, spreekvaardigheid) heeft voldaan. Ook bepalen ze of de digitale presentatie gevolgen heeft voor het cijfer. Dit is het geval als de presentatie ondermaats is (half aftrekpunt) of juist goed (half bonuspunt). De beoordelaars vullen hiertoe het beoordelingsmodel in. Ze lichten alle toegekende waarderingen toe met voorbeelden uit de presentatie in de daarvoor bestemde schrijfruimte.

Stap 4 Beoordeling definitief maken met tweede beoordelaar

De beoordelaars vergelijken hun beoordelingen. Samen bereiken ze overeenstemming over de beoordeling. De definitieve beoordeling vullen ze in op het 'Beoordelingsformulier'. Zij lichten alle toegekende waarderingen toe met voorbeelden uit de presentatie. Ze doen dat in de daarvoor bestemde schrijfruimte.

Stap 5 Beoordeling overdragen

De beoordelaars dragen de door hen ingevulde beoordelingsmodellen en het ingevulde beoordelingsformulier over aan de toetsleider. De kandidaat wordt niet direct na het instellingsexamen 'Spreken' op de hoogte gesteld van het cijfer. Pas als alle instellingsexamens 'Spreken' zijn afgenomen maakt de toetsleider de cijfers bekend.

3.2 Valkuilen bij het beoordelen

De beoordelaar moet de presentaties van de kandidaten zo objectief mogelijk beoordelen. Dit kan lastig zijn. Tijdens het beoordelen kunnen ervaringen met een kandidaat en persoonlijke voorkeuren een rol spelen. De beoordelaar moet zich daarom bewust zijn van de volgende valkuilen bij het beoordelen:

3.2.1 Inzet meewegen

De beoordelaar neemt de inzet van een kandidaat tijdens gevolgde lessen mee in de beoordeling van de presentatie van die kandidaat. Bijvoorbeeld: een kandidaat die erg zijn best heeft gedaan tijdens gevolgde lessen, krijgt voor eenzelfde prestatie een hoger cijfer dan een kandidaat die tijdens gevolgde lessen weinig inzet heeft getoond.

3.2.2 Halo-effect

De beoordelaar neemt zijn verwachtingen van een kandidaat mee in de beoordeling van de presentatie van die kandidaat. Bijvoorbeeld: een kandidaat van wie de beoordelaar veel verwacht, krijgt een hoger cijfer dan een kandidaat van wie de beoordelaar niet zo veel verwacht.

3.2.3 Sequentie-effect

De beoordelaar neemt voorafgaande beoordelingen (van andere kandidaten) mee in de beoordeling van de presentatie van een kandidaat. Bijvoorbeeld: drie kandidaten leveren een ondermaatse prestatie. De kandidaat die erna wordt beoordeeld, levert een prestatie op niveau, maar krijgt daarvoor een hoog cijfer, omdat de beoordelaar hem vergelijkt met de eerder beoordeelde kandidaten.

4. De beoordeling

Op Studiemeter is de 'Informatie voor kandidaten' over de beoordelingsaspecten, het 'Beoordelingsmodel' en het 'Beoordelingsformulier' als losse downloads beschikbaar. U kunt deze bestanden bij onze methodes Starttaal en VIA downloaden onder de knop 'Links & downloads > Examens > Instellingsexamens > Spreken'. Als u heeft gekozen voor opdracht B of C moet u de rubrics onder presentatie, onder inhoud, op de juiste wijze interpreteren aangepast aan de inhoud van deze twee opdrachten.

4.1 Aantekeningen beoordelaar

4.2 Rubrics

Let op bij inhoud: de beoordelingsaspecten zijn van toepassing op de onderdelen 1,2,3 en 4 uit de verschillende opdrachten.

Presentatie – inhoud (40%)			
1	2	3	4
<p>De presentatie is niet of nauwelijks afgestemd op het spreekdoel en het publiek: de presentatie maakt voor docenten niet of nauwelijks inzichtelijk hoe zij leerlingen beter kunnen voorbereiden op een ontwikkeling in het vakgebied. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>twee of meer bij kolom 2 beschreven</u> kenmerken van toepassing zijn of als <u>één of meer</u> van de volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat beschrijft niet wat de ontwikkeling van hem als beroepsbeoefenaar vereist en hij geeft geen relevant advies. <i>of</i> - De kandidaat trekt verkeerde conclusies waardoor het verhaal niet meer klopt of niet meer relevant is. De kandidaat geeft bijvoorbeeld een advies dat niet aansluit op wat er aan voorafging. <i>of</i> - De kandidaat mist de kern van de zaak en richt zich slechts op bijzaken, of hij verzandt in irrelevante informatie, waardoor het spreekdoel niet tot uiting komt. <i>of</i> - De kandidaat is in de uitwerking van de inhoudelijke punten zeer oppervlakkig of globaal, waardoor de presentatie voor de docenten niet relevant is. 	<p>De presentatie is slechts ten dele afgestemd op het spreekdoel en het publiek: de presentatie maakt voor de docenten weliswaar enigszins inzichtelijk hoe zij leerlingen kunnen voorbereiden op een ontwikkeling in het vakgebied, maar de docenten moeten moeite doen om de inhoud van het verhaal te begrijpen doordat er zaken ontbreken of onduidelijk zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>één</u> van de volgende kenmerken van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat schetst een eenzijdig, onvolledig of te algemeen beeld van de ontwikkeling of het effect daarvan. <i>of</i> - De kandidaat weet niet goed te benoemen wat de ontwikkeling van hem vereist. Hij noemt bijvoorbeeld ook kennis en vaardigheden die weliswaar gerelateerd zijn aan de beroepspraktijk, maar die niet logischerwijs voortvloeien uit de genoemde ontwikkeling. <i>of</i> - Het advies is te weinig concreet of niet genoeg afgestemd op het publiek. <i>of</i> - Het verhaal is niet altijd even logisch of goed te begrijpen. Er zitten bijvoorbeeld soms rare wendingen in, er worden soms te grote stappen genomen, de uitleg is soms warrig of er wordt te veel irrelevante informatie gegeven. Het spreekdoel is echter met enige moeite nog wel herkenbaar. 	<p>De presentatie is afgestemd op het spreekdoel en het publiek: de presentatie maakt voor docenten inzichtelijk hoe zij leerlingen beter kunnen voorbereiden op een ontwikkeling in het vakgebied. Dit is het geval als <u>alle</u> onderstaande kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat beschrijft een ontwikkeling in het vakgebied en het effect daarvan op de beroepspraktijk. Hij ondersteunt dit met voorbeelden uit zijn stage(s) of werk. Ook beschrijft hij welke kennis en vaardigheden de ontwikkeling van de beroepsbeoefenaar vereist en geeft hij een concreet advies dat hierop aansluit. <i>en</i> - Het verhaal is over het algemeen logisch en goed te begrijpen. Er mogen kleine onvolkomenheden zijn, zolang het spreekdoel niet in het geding komt. 	<p>De presentatie stijgt inhoudelijk boven de norm uit. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>één of meer</u> van de volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat plaatst de ontwikkeling en het effect ervan in een breder maatschappelijk perspectief. <i>of</i> - De kandidaat geeft een advies dat uit meerdere suggesties bestaat, die onderling samenhangen. <p><i>NB U kent alleen '4' toe als ook de kenmerken die bij kolom 3 zijn beschreven van toepassing zijn.</i></p> <p><u>Ga verder op de volgende pagina.</u></p>
Toelichting:			Beoordeling inhoud:

Presentatie – Structuur (25%)			
1	2	3	4
<p>De structuur van de presentatie wordt niet helder aangegeven, waardoor het vaak moeilijk is om de inhoud te volgen. Dit is bijvoorbeeld het geval als de <u>twee</u> bij kolom 2 beschreven kenmerken van toepassing zijn of als het volgende kenmerk van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De inleiding ontbreekt. 	<p>De structuur van de presentatie wordt niet altijd helder aangegeven, waardoor het soms moeilijk is om de inhoud te volgen. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>één</u> van de volgende kenmerken van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat kondigt in de inleiding onvolledig of onduidelijk aan wat er in de presentatie wordt behandeld. <i>of</i> - De kandidaat maakt niet effectief gebruik van signaalzinnen, signaalwoorden en verwijzingen, waardoor verbanden onduidelijk zijn of het soms onduidelijk is met welk deel van de presentatie de kandidaat bezig is. 	<p>De structuur van de presentatie wordt helder aangegeven, waardoor de inhoud makkelijk te volgen is. Dit is het geval als <u>alle</u> volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat kondigt in de inleiding aan wat er in de presentatie wordt behandeld. <i>en</i> - De kandidaat gebruikt signaalzinnen, signaalwoorden en duidelijke verwijzingen om bijvoorbeeld deelvonderwerpen en het slot aan te kondigen, of om verbanden aan te geven. 	<p>De presentatie stijgt wat betreft structuur boven de norm (kolom 3) uit. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>één of meer</u> van de volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat benoemt in de inleiding niet alleen wat er in de presentatie wordt behandeld, maar hij benoemt ook expliciet het doel van de presentatie. <i>of</i> - De kandidaat introduceert in de inleiding op een pakkende manier het onderwerp, bijvoorbeeld door een anekdote te vertellen of een filmpje te tonen en het verband met het onderwerp uit te leggen. <p><i>NB U kent alleen '4' toe als ook de kenmerken die bij kolom 3 zijn beschreven van toepassing zijn.</i></p>
Toelichting:			Beoordeling structuur:

Ga verder op de volgende pagina.

Presentatie - Spreekvaardigheid (30%)			
1	2	3	4
<p>De spreekvaardigheid van de kandidaat is onvoldoende; het kost veel inspanning om naar de kandidaat te luisteren. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>twee of meer</u> bij kolom 2 beschreven kenmerken van toepassing zijn of als <u>één of meer</u> van de volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat heeft geen actieve spreekhouding: hij staat ineengedoken en maakt nauwelijks oogcontact met zijn publiek. <i>of</i> - De kandidaat hapert zodanig en struikelt zo vaak over woorden dat het zeer moeilijk is de inhoud te volgen. <i>of</i> - Het spreektempo van de kandidaat ligt zo hoog dat het moeite kost om de inhoud te volgen. <i>of</i> - De kandidaat heeft het hele verhaal uit zijn hoofd geleerd, waardoor het statisch en onnatuurlijk overkomt. 	<p>De spreekvaardigheid van de kandidaat is matig; het kost enige inspanning om naar de kandidaat te luisteren. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>één</u> van de volgende kenmerken van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De spreekhouding van de kandidaat is enigszins storend. De kandidaat staat er bijvoorbeeld te nonchalant bij, maakt vaak afleidende bewegingen of maakt te weinig oogcontact met het publiek. <i>of</i> - De kandidaat hapert regelmatig, zoekt regelmatig naar woorden of zegt vaak 'uh'. <i>of</i> - De toon is te formeel. <i>of</i> - De kandidaat maakt veel woordkeuzefouten. 	<p>De spreekvaardigheid van de kandidaat is in orde; het kost weinig inspanning om naar de kandidaat te luisteren. Dit is het geval als <u>alle</u> volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat heeft een actieve spreekhouding. Hij staat bijvoorbeeld rechtop en maakt oogcontact met zijn publiek. <i>en</i> - De kandidaat spreekt redelijk vloeiend en in een normaal spreektempo. <i>en</i> - De toon is passend bij de situatie en het publiek: de kandidaat vervalt niet in te formeel taalgebruik. <i>en</i> - De kandidaat formuleert over het algemeen trefzeker en zijn woordkeuze is over het algemeen correct en gevarieerd. 	<p>De kandidaat stijgt wat betreft spreekvaardigheid boven de norm (kolom 3) uit. Dit is bijvoorbeeld het geval als het volgende kenmerk van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat ondersteunt zijn verhaal effectief met zijn spreekhouding, eventuele stijlmiddelen, intonatie, nadruk en/of pauzes, waardoor hij het publiek boeit en het verhaal beter overkomt. <p><i>NB U kent alleen '4' toe als ook de kenmerken die bij kolom 3 zijn beschreven van toepassing zijn</i></p>
Toelichting:			Beoordeling spreekvaardigheid:

Presentatie – Digitale presentatie (5%)	
0	+ 0.5
<p>De digitale presentatie ontbreekt of ondersteunt de inhoud en structuur te weinig. Dit is bijvoorbeeld het geval als <u>één</u> van de volgende kenmerken van toepassing is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De digitale presentatie bevat te veel of te weinig informatie. <i>of</i> - De opmaak van de digitale presentatie is te druk en onoverzichtelijk. <i>of</i> - De digitale presentatie bevat veel taalfouten. <i>of</i> - De digitale presentatie loopt niet synchroon met het verhaal van de kandidaat. 	<p>De digitale presentatie ondersteunt de inhoud en structuur volledig. Dit is het geval als <u>alle</u> volgende kenmerken van toepassing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De digitale presentatie bevat de belangrijke informatie uit de presentatie. <i>en</i> - De digitale presentatie geeft de structuur van de presentatie weer. <i>en</i> - De opmaak van de digitale presentatie is rustig en overzichtelijk. <i>en</i> - De digitale presentatie is zo goed als foutloos.
<p>Toelichting:</p>	
<p>Beoordeling digitale presentatie:</p>	

Presentatie – Tijdsduur (1 aftrekpunt)	
<p>De kandidaat krijgt 1 aftrekpunt als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de presentatie meer dan 2 minuten te kort was, dus minder dan 6 minuten duurde; - de presentatie moest worden afgebroken omdat hij meer dan twee minuten te lang was, dus meer dan 12 minuten duurde. 	<p>Duur presentatie:</p> <p>_____ minuten</p>
<p>Toelichting:</p>	
<p>Beoordeling tijdsduur:</p>	

5. Beoordelingsformulier

Let op: Vul dit formulier samen met de medebeoordelaar in.

5.1 Voorblad

Gegevens kandidaat & instelling	
Naam kandidaat:	
Studentnummer kandidaat:	
Datum en tijd afname:	
Naam onderwijsinstelling:	
Naam afdelingssector:	
Cohort:	
Gegevens instellingsexamen Nederlands	
Geëxamineerde vaardigheid:	Spreken
Geëxamineerd niveau:	
Code examen:	Uitgeverij_Deviant_NED_IE_Spreken_3F_003-A
Examen vastgesteld door:	
Naam toetsleider:	
Naam beoordelaar 1:	
Naam beoordelaar 2:	
Beoordeling	
Eindcijfer <i>(Vanaf het cijfer 5.5 heeft de kandidaat een voldoende.)</i>	

5.2 Waarderingen en toelichting

Precondities		
De kandidaat is verstaanbaar.	c Ja >	Beoordeel de presentatie.
	c Nee >	Beoordeel de presentatie niet.
De presentatie wordt niet voorgelezen.	o Ja >	Beoordeel de presentatie
	Nee >	Beoordeel de presentatie niet.
Presentatie		
Aspecten		
Inhoud	Waardering: (omcirkel) 1 -2-3 -4	Toelichting:
Structuur	Waardering: (omcirkel) 1 -2 -3 -4	Toelichting:
Spreekvaardigheid	Waardering: (omcirkel) 1 -2 -3-4	Toelichting:
Digitale presentatie	(kruis aan) 0 punten +0,5 punt	Toelichting:
Aftrekpunt (eventueel)		
Tijdsduur	(kruis aan) o —1 punt n.v.t.	Toelichting:

5.3 Cijfer berekenen

Inhoud (40%)	
Waardering	Punten
1	0
2	1.4
3	2.6
4	4
Structuur (25%)	
Waardering	Punten
1	0
2	0.875
3	1.625
4	2.5

Spreekvaardigheid (30%)	
Waardering	Punten
1	0
2	1.05
3	1.95
4	3

Cijfer presentatie	
Punten inhoud	
Punten structuur	
Punten spreekvaardigheid	
Punten digitale presentatie (0 of + 0.5)	
Subtotaal (Punten inhoud, structuur, spreekvaardigheid en digitale optellen.)	
Aftrekpunt tijdsduur (-1) (eventueel)	
Eindcijfer (Een eventueel aftrekpunt van het subtotaal aftrekken. Afronden tot één cijfer achter de komma. Het laagste cijfer dat toegekend kan worden, is een 1.)	

Vul het eindcijfer in op het voorblad van dit beoordelingsformulier.

6. Toelichting beoordelingsmodel

Vooraf:

Preconditie verstaanbaarheid

Als de kandidaat niet verstaanbaar is, wordt de presentatie niet beoordeeld. Dit is bijvoorbeeld het geval als de kandidaat te zacht of binnensmonds praat.

Preconditie niet voorlezen

Bij een presentatie is het de bedoeling dat de spreker een boodschap overbrengt aan het publiek. Het is daarbij van belang dat een spreker op natuurlijke wijze spreekt en dat hij oogcontact maakt. Als een kandidaat zijn presentatie voorleest, lukt dat niet. De kandidaat is dan te zeer gericht op de tekst en niet op zijn publiek. Hierdoor voldoet hij feitelijk niet aan de opdracht (namelijk presenteren) en is de presentatie niet te beoordelen.

Als de kandidaat onverstaanbaar is of als de kandidaat voorleest, dan wijst de beoordelaar hem daar één keer op. De kandidaat krijgt zo de kans om zich te verbeteren. Is de kandidaat hierna nog steeds onverstaanbaar, of leest hij nog steeds voor, dan wordt de presentatie afgebroken.

6.1 Waarderingen toekennen

De presentatie wordt op vier aspecten beoordeeld: inhoud, structuur, spreekvaardigheid en digitale presentatie. Verder wordt er een aftrekpunt gegeven als de presentatie te kort of te lang is.

In het beoordelingsmodel is de kolom van de waardering '3' grijs gemaakt bij de aspecten inhoud, structuur en spreekvaardigheid. Dit is de referentiekolom. In deze kolom worden de kenmerken beschreven waaraan een presentatie volgens het Referentiekader taal en rekenen op 3F-niveau moet voldoen. Als de kandidaat op alle aspecten '3' scoort, haalt de kandidaat een voldoende voor zijn examen, een 6,2. Per aspect bestaat de beschrijving uit een algemeen criterium en concrete kenmerken die een uitwerking zijn van dit criterium. De andere waarderingen zijn van de referentiekolom afgeleid. De kenmerken bij '1' en '2' beschrijven wat er aan de presentatie mankeert ten opzichte van de norm; de kenmerken bij '4' beschrijven wat de presentatie boven de norm (kolom 3) doet uitstijgen.

De digitale presentatie verschilt van de overige aspecten. In het beoordelingsmodel bestaat de digitale presentatie slechts uit twee kolommen. Meer hierover in paragraaf 6.6
Het is van belang dat de beoordelaar onderscheid maakt tussen kenmerken waar 'en' tussen staat en kenmerken waar 'of' tussen staat.

Staat er 'en' tussen de kenmerken? Dan geldt dat de betreffende waardering wordt toegekend als de presentatie alle genoemde kenmerken heeft.

Staat er 'of' tussen de kenmerken? Dan geldt dat de betreffende waardering wordt toegekend als de presentatie één van de genoemde kenmerken heeft.

De beoordelaar moet naar de presentatie als geheel kijken. Het beoordelingsmodel helpt hierbij: de beschreven kenmerken hebben met name betrekking op de grote lijnen van de presentatie en op het gedrag van de kandidaat. De beoordelaar wordt aangeraden het beoordelingsmodel, en dan met name de kolom '3', goed door te nemen, zodat hij weet waarop hij moet letten tijdens het beoordelen. Ook moet hij de opdracht goed doornemen, zodat hij weet wat de opdrachtereisen zijn. Zo kan de beoordelaar zijn aandacht tijdens de presentatie richten op de kandidaat, de presentatie en het maken van aantekeningen.

Hoewel de beoordelaar naar de presentatie als geheel kijkt, moet hij de afzonderlijke beoordelingsaspecten niet uit het oog verliezen. Het kan namelijk voorkomen dat een kandidaat de indruk wekt dat hij over de gehele linie goed scoort, terwijl hij bijvoorbeeld in feite slechts in één aspect uitblinkt. Zo kan een goede spreekvaardigheid een gebrekkige inhoud verdoezelen. De beoordelaar moet zich hiervan bewust zijn en per aspect bepalen in hoeverre de presentatie aan de norm voldoet.

Het is mogelijk dat de beoordelaar tijdens de presentatie iets heeft waargenomen wat hij in het beoordelingsmodel niet kan terugvinden bij de kenmerken van een bepaald aspect. Het kan ook voorkomen dat hij tijdens de presentatie iets heeft waargenomen wat tussen twee waarderingen in zit. Hij moet dan zelf afwegen welke waardering het beste past. Dit doet hij door te bepalen welk algemeen criterium het meest van toepassing is op wat hij heeft waargenomen.

In de praktijk zal het voor de beoordelaar niet altijd even makkelijk zijn om in bovenstaande gevallen een waardering toe te kennen en kan er twijfel blijven bestaan over een toegekende waardering. Dan is het goed om te weten dat na de individuele beoordeling overleg plaatsvindt met de andere beoordelaar, waarin samen een besluit wordt genomen over het betreffende aspect.

6.2 Beoordelingsaspecten algemeen

De presentatie voldoet aan de opdracht als het spreekdoel wordt bereikt. Het spreekdoel wordt bereikt als de kandidaat de boodschap die hij wil overbrengen daadwerkelijk begrijpelijk en adequaat aan het publiek overbrengt. De beoordelaar bepaalt aan de hand van het beoordelingsmodel in hoeverre de kandidaat erin is geslaagd met zijn presentatie het spreekdoel te bereiken. Hiervoor moet de beoordelaar zich verplaatsen in de situatie en in het beoogde publiek.

Spreekdoel en publiek van de presentatie in dit instellingsexamen Spreken:

Docenten van de opleiding informeren over een ontwikkeling in het vakgebied en adviseren hoe ze met hun lessen op die ontwikkeling kunnen inspelen.

In hoeverre de kandidaat erin is geslaagd het spreekdoel te bereiken, wordt bepaald aan de hand van de beoordelingsaspecten inhoud, structuur, spreekvaardigheid en digitale presentatie. Deze aspecten dragen alle drie bij aan het bereiken van het spreekdoel. Verder krijgt de kandidaat een aftrekpunt als zijn presentatie te kort of te lang is. In paragraaf 6.3 tot en met 6.7 worden de aspecten en het eventuele aftrekpunt voor de tijdsduur toegelicht.

6.3 Inhoud

Om de waardering '3' te krijgen voor het aspect inhoud moet de kandidaat de inhoud van zijn presentatie afgestemd hebben op het spreekdoel en het publiek. Dit houdt in dat de kandidaat alle informatie geeft die nodig is om het spreekdoel te bereiken bij het beoogde publiek. De kandidaat kan het spreekdoel en het publiek uit de opdracht afleiden.

In de opdracht worden inhoudelijke punten gegeven die de kandidaat in zijn presentatie moet verwerken. De kandidaat moet deze punten verwerken tot een logisch en duidelijk verhaal. Het staat hem daarbij vrij van de punten aparte deelonderwerpen te maken, of juist bepaalde punten samen te voegen tot één deelonderwerp, zolang deze punten maar herkenbaar aan bod komen.

De informatie die de kandidaat geeft moet zijn afgestemd op het publiek. Om dit te bewerkstelligen moet de kandidaat informatie en voorbeelden geven die voor het publiek relevant zijn. Ook in de hoeveelheid uitleg die hij geeft moet hij rekening houden met het publiek. In dit examen bestaat het publiek uit docenten van de opleiding. Van deze docenten mag de kandidaat verwachten dat ze redelijk wat voorkennis hebben over het vakgebied. De kandidaat hoeft vakspecifieke zaken dus niet uit te leggen.

Let op: in dit examen wordt verschil gemaakt tussen inhoudelijke afstemming op publiek en het aanpassen van de toon aan het publiek. De inhoudelijke afstemming wordt bij 'inhoud' beoordeeld, terwijl de toon bij 'spreekvaardigheid' wordt beoordeeld.

6.4 Structuur

Het algemene criterium voor de waardering '3' bij structuur is dat de structuur van de presentatie helder is. De kandidaat moet de luisteraar als het ware door de inhoud van zijn presentatie heen loodsen. Een heldere structuur maakt het voor de luisteraar makkelijker deze inhoud te begrijpen. De structuur draagt zo bij aan het bereiken van het spreekdoel. De kenmerken van een heldere structuur worden in paragraaf 6.4.1 tot en met 6.4.3 toegelicht.

6.4.1 Inhoud aankondigen

De kandidaat moet zijn presentatie beginnen met een inleiding waarin hij het onderwerp introduceert en waarin hij aankondigt wat er in de presentatie wordt behandeld. Hierdoor weet het publiek wat het van de presentatie kan verwachten. Dit maakt het makkelijker de inhoud te begrijpen.

6.4.2 De presentatie afsluiten

De kandidaat moet zijn presentatie afsluiten met een advies aan de docenten. Dit advies vormt dus het slot van de presentatie. Het geven van een advies is een logische en natuurlijke manier om een presentatie af te sluiten. Normaal gesproken is het slot een criterium bij structuur, maar omdat het advies in het beoordelingsmodel van dit examen al bij inhoud wordt genoemd, is het bij structuur niet opnieuw als kenmerk opgenomen. Dit voorkomt dat een kandidaat zowel op inhoud als structuur wordt afgerekend als hij het advies niet geeft. Wat wel wordt beoordeeld bij structuur is de wijze waarop de kandidaat het advies aankondigt of hoe hij het verband tussen de inhoud van zijn middenstuk en het advies aangeeft. Dit valt onder het aangeven van verbanden (paragraaf 6.4.3).

6.4.3 Verbanden aangeven

De structuur van de presentatie moet voor het publiek helder zijn: dit is het geval als deelonderwerpen en het slot worden aangekondigd en verbanden in de presentatie duidelijk worden aangegeven doordat de kandidaat verwijzingen, signaalwoorden en signaalzinnen op correcte wijze gebruikt. Als een kandidaat de verbanden duidelijk maakt, weet het publiek steeds waar de kandidaat is in zijn verhaal en hoe de informatie zich tot elkaar verhoudt. Hierdoor is de informatie makkelijker te begrijpen.

6.5 Spreekvaardigheid

Bij het geven van een presentatie gaat het om het overbrengen van de boodschap. Een goede spreekvaardigheid is daarbij essentieel. Het gaat er niet alleen om wat de kandidaat zegt, maar ook hoe hij het zegt. Als een kandidaat spreekvaardig is, dan kost het weinig inspanning om naar hem te luisteren. De kenmerken van een goede spreekvaardigheid worden in paragraaf 6.5.1 tot en met 6.5.4 toegelicht.

6.5.1 Actieve spreekhouding

De kandidaat moet een actieve spreekhouding hebben. Dit houdt in dat de kandidaat in ieder geval rechtop staat en zijn publiek aankijkt. Ook handgebaren en andere bewegingen horen bij een actieve spreekhouding. Deze kunnen het verhaal van de kandidaat verlevendigen. Bij het beoordelen van de spreekhouding moet de beoordelaar bepalen of de spreekhouding het verhaal verlevendigt of juist afleidt van het verhaal. Maakt een spreker bijvoorbeeld overdreven veel handgebaren, dan leidt dit eerder af dan dat het zijn verhaal ondersteunt.

6.5.2 Vloeiend spreken & spreektempo

De kandidaat moet redelijk vloeiend en in een normaal spreektempo spreken. Een kandidaat die regelmatig hapert of vaak 'uh' zegt, is niet prettig om naar te luisteren. Verder moet de kandidaat ervoor zorgen dat hij niet te snel praat. Het publiek heeft dan namelijk niet de kans om alle informatie die de kandidaat geeft te verwerken. Als het spreektempo van de kandidaat te hoog ligt, bijvoorbeeld doordat hij zenuwachtig is, mag de beoordelaar hem hier eenmaal op attenderen, zonder dat dit consequenties heeft voor de beoordeling. Wanneer de kandidaat zijn spreektempo niet aanpast, dan wordt de waardering '1' voor spreekvaardigheid toegekend.

6.5.3 Toon aanpassen aan situatie en publiek

De kandidaat moet zijn toon aanpassen aan de situatie en het publiek. In dit examen houdt de kandidaat een presentatie voor docenten. Dit vereist formeel taalgebruik. Het is niet erg als de kandidaat een enkele keer een informele toon aanslaat, zolang hij maar niet structureel informele taal gebruikt.

6.5.4 Trefzekerheid en woordgebruik

Van een kandidaat op 3F-niveau mag je verwachten dat hij zich goed kan uitdrukken. Dit toont de kandidaat door over het algemeen trefzeker te formuleren en woorden correct te gebruiken. Als de kandidaat veel woordkeuzefouten maakt of vaak naar woorden zoekt, kost het de beoordelaar inspanning om naar hem te luisteren en kan geen '3' voor spreekvaardigheid meer worden toegekend.

6.6 Digitale presentatie

Kandidaten moeten een digitale presentatie maken om de inhoud en structuur van hun presentatie te ondersteunen. Als de kandidaat hierin slaagt, krijgt hij een half punt. Slaagt de kandidaat hier niet in of ontbreekt de digitale presentatie, dan ontvangt de kandidaat geen punten voor dit aspect.

De digitale presentatie ondersteunt de inhoud als hij de belangrijke informatie uit de presentatie bevat. Doordat de hoofdpunten van de presentatie in beeld zijn, is het voor het publiek makkelijker de informatie te verwerken en de hoofdlijn van de presentatie vast te houden. De digitale presentatie ondersteunt de structuur als uit de digitale presentatie telkens blijkt met welk deel van de presentatie de kandidaat bezig is. Dit kan bijvoorbeeld, in het geval van PowerPoint, door dia's te voorzien van een titel waarin het deelonderwerp duidelijk wordt. De opmaak van de digitale presentatie moet rustig zijn, zodat het niet afleidt van het verhaal van de kandidaat. Om diezelfde reden mogen er niet te veel taalfouten in de digitale presentatie voorkomen.

6.7 Aftrekpunt tijdsduur

De opdracht schrijft voor dat de presentatie 8 tot 10 minuten moet duren. De kandidaat mag iets korter of iets langer spreken zonder dat hem dat aangerekend wordt. Pas als de presentatie korter dan 6 minuten of langer dan 12 minuten duurt, krijgt de kandidaat een aftrekpunt. Hier is voor gekozen omdat het niet wenselijk is dat kandidaten bestraft worden als hun presentatie maar iets te kort of te lang is. Presentaties die te kort of te lang duren worden wel beoordeeld.

Mocht een kandidaat na 12 minuten nog niet klaar zijn met zijn presentatie, dan wordt de presentatie afgebroken. Omdat de kandidaat nog niet klaar was, is de kans aanwezig dat hij sommige verplichte inhoudelijke punten niet heeft behandeld. In dat geval kan voor inhoud geen '3' meer worden toegekend.

7. Verantwoording

7.1 Dekkingsgraad

Het spreekniveau waaraan een kandidaat op 3F-niveau moet voldoen, is in het Referentiekader taal en rekenen als volgt omschreven:

'Kan monologen en presentaties houden over onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard waarin ideeën worden uitgewerkt en voorzien van relevante voorbeelden.'

Over de taak die een kandidaat moeten kunnen uitvoeren (het houden van een monoloog) zegt het Referentiekader:

'Kan een verhaal vertellen met een inleiding, een kern en een slot. Kan informatie verzamelen en een presentatie geven met argumenten voor of tegen een bepaald standpunt, of voor- en nadelen van diverse opties. Kan vragen naar aanleiding van verhaal of presentatie vloeiend en spontaan beantwoorden.'

Volgens de Inspectie van het Onderwijs (2014b) hoeven niet alle taken en toelichtende schalen uit het Referentiekader taal en rekenen in het examen terug te komen, zolang het examen qua taalniveau en toetsvorm maar past bij de te toetsen vaardigheid.

Dat is in dit instellingsexamen Spreken het geval; de kandidaat moet een presentatie geven over een onderwerp uit de beroepsopleiding. Deze presentatie moet opgebouwd zijn volgens de regels van de tekstsoort, dus met een inleiding, een kern en een slot. De kandidaat moet informatie verzamelen om een ontwikkeling in het vakgebied te beschrijven en te duiden. Ook moet hij relevante voorbeelden geven als hij het effect van de ontwikkeling beschrijft. Om een goed advies te geven moet de kandidaat zijn ideeën uitwerken en moet hij afwegen welke informatie relevant is voor het publiek. De opdracht past wat betreft moeilijkheidsgraad en onderwerp dus bij 3F-niveau en lokt taalproductie op 3F-niveau uit.

Om de spreekvaardigheid van de kandidaat te beoordelen is er gekozen voor een beoordelingsmodel met drie overkoepelende beoordelingsaspecten, namelijk inhoud, structuur en spreekvaardigheid. Verder is ook de digitale presentatie in het beoordelingsmodel opgenomen. Vrijwel alle kenmerken die in het Referentiekader taal en rekenen zijn beschreven zijn ondergebracht bij de aspecten (zie Tabel 1). Er zijn een aantal kenmerken die niet in het model voorkomen. Onder de tabel wordt per kenmerk dat niet voorkomt uitgelegd waarom het niet in het beoordelingsmodel van dit examen is opgenomen.

Tabel 1: Relatie beoordelingsaspecten in dit instellingsexamen en het Referentiekader taal en rekenen

Beoordelingsaspect	Kenmerken van de taakuitvoering volgens het Referentiekader taal en rekenen
Preconditie verstaanbaarheid	Verstaanbaarheid
Inhoud	Afstemming op doel
Structuur	Samenhang
Spreekvaardigheid	Afstemming op publiek Woordgebruik en woordenschat Vloeiendheid en verstaanbaarheid
Digitale presentatie	Kan gebruik maken van ondersteunende materialen om een voorbereide presentatie beter aan het publiek over te brengen (IF)

Kenmerken die niet in het beoordelingsmodel zijn opgenomen:

'Kan vragen naar aanleiding van verhaal of presentatie vloeiend en spontaan beantwoorden.' (uit: Taken — Een monoloog houden)

Het is moeilijk te borgen dat er bij alle kandidaten gelijksoortige vragen worden gesteld. Bovendien gaan niet alle beoordelaars op dezelfde manier met vragen om. De ene beoordelaar gebruikt vragen als laatste kans voor de kandidaat om alsnog de essentiële informatie te geven die hij eigenlijk in de presentatie zelf had moeten geven. Bij een andere beoordelaar hebben de vragen geen invloed op de toegekende waardering. Om te voorkomen dat kandidaten ongelijk worden behandeld, is ervoor gekozen het beantwoorden van vragen niet mee te laten tellen in de beoordeling.

'Kan spontaan afwijken van een voorbereide tekst en ingaan op belangwekkende punten die vanuit het publiek worden aangedragen.' (uit: Kenmerken van de taakuitvoering — Afstemming op publiek)

De opdracht in dit examen houdt in dat de kandidaat een voorbereide presentatie geeft. Bij voorbereide presentaties is het niet gebruikelijk dat het publiek de spreker interrumpeert. Bovendien zou het moeilijkheden opleveren voor de beoordeling als de kandidaat in zou gaan op belangwekkende punten vanuit het publiek. Hij kan dan immers niet meer de door hem voorbereide presentatie geven in de tijd die ervoor staat.

'Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica. Incidentele vergissingen, niet-stelselmatige fouten en kleine onvolkomenheden in de zinsstructuur kunnen voorkomen, maar zijn zeldzaam en worden meestal direct verbeterd.' (uit: Kenmerken van de taakuitvoering — Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing)

Gesproken en geschreven taal zijn in veel opzichten vergelijkbaar: met beide kun je een boodschap overbrengen en aan beide kun je eisen stellen ten aanzien van register, vorm en correctheid. Toch zijn er ook verschillen. Waar bij geschreven taal veel waarde wordt gehecht aan grammaticale correctheid, is dat bij gesproken taal veel minder het geval. Geschreven taal kan immers steeds opnieuw gelezen worden, terwijl gesproken taal veel vluchtiger is: eenmaal uitgesproken is de taaluiting 'weg'. Hierdoor vallen formuleringsfouten en fouten in de grammatica minder op dan wanneer dezelfde taaluiting op papier zou staan. In gesproken taal zijn half afgemaakte zinnen, valse starts en herformuleringen door die vluchtigheid ook minder storend, mits de begrijpelijkheid niet wordt aangetast.

Om te voorkomen dat grammaticale correctheid een rol gaat spelen die naar de aard van de vaardigheid spreken niet te rechtvaardigen is, is ervoor gekozen om dit aspect niet apart te beoordelen.

Het kan voorkomen dat de grammaticale beheersing zo minimaal is, dat de kandidaat zich moeilijk kan uitdrukken of grote grammaticale fouten maakt. Dit tast de begrijpelijkheid van de inhoud aan. Wie dus een geringe grammaticale beheersing vertoont, zal hierdoor moeilijk te begrijpen zijn en kan voor het aspect inhoud geen '3' meer scoren.

7.2 Cesuur

Volgens de Inspectie van het Onderwijs (2014a) moet de cesuur van een instellingsexamen op een niveau liggen waarop de student gemiddeld voldoet aan het vereiste referentieniveau. De presentatie van de kandidaat wordt beoordeeld op de aspecten inhoud, structuur en spreekvaardigheid. De kandidaat haalt een voldoende als hij voldoet aan de kenmerken die bij de kolom '3' omschreven zijn. Deze kenmerken corresponderen met de kenmerken van de taakuitvoering die in het Referentiekader taal en rekenen bij het onderdeel spreken op 3F-niveau worden beschreven. Als de kandidaat voor alle aspecten '3' haalt, krijgt hij een 6,2. Haalt hij voor een van de aspecten '2', dan kan de kandidaat geen voldoende meer halen; tenzij hij voor een van de andere aspecten '4' haalt of een goede digitale presentatie heeft gemaakt. Hij compenseert een mindere prestatie dan met een goede prestatie.

7.2.1 Weging aspecten

De wegingen van de beoordelingsaspecten inhoud, structuur, spreekvaardigheid en digitale presentatie zijn respectievelijk 40%, 25%, 30% en 5%. Het aspect inhoud weegt in de beoordeling het zwaarst, omdat inhoud het meest van een kandidaat vraagt. De kandidaat moet namelijk, op basis van de opdracht, zelf betekenisvolle inhoud creëren. Daarbij moet hij de inhoud afstemmen op het spreekdoel en het publiek.

7.2.2 Interpretatie van de resultaten

Op basis van dit instellingsexamen 'Spreken' kan enkel een uitspraak gedaan worden over de spreekvaardigheid op 3F-niveau. Als een kandidaat een onvoldoende haalt voor dit instellingsexamen, houdt dat niet automatisch in dat de kandidaat 2F-niveau beheerst. Evenmin geldt dat een kandidaat die een goed cijfer haalt, automatisch 4F-niveau beheerst. De opdracht in dit instellingsexamen is namelijk afgestemd op 3F-niveau. Opdrachten op 2F-niveau zijn minder complex en opdrachten op 4F-niveau zijn complexer dan opdrachten op 3F-niveau. Om een ander niveau vast te kunnen stellen, moet dus een instellingsexamen op het betreffende niveau worden afgenomen.

7.3 Beoordelingswijze

7.3.1 Rubrics als beoordelingsinstrument

In dit instellingsexamen Spreken is gekozen voor een beoordeling aan de hand van analytische rubrics. De reden daarvoor is dat analytische rubrics heel concreet per beoordelingsaspect beschrijven welke kenmerken een (toets)prestatie moet hebben om een bepaalde waardering te krijgen. De beoordelaar weet daardoor precies welke waardering hij moet toekennen. Dit maakt het beoordelen handzamer en eenduidiger. Bovendien is de betrouwbaarheid van de beoordeling hoog wanneer analytische rubrics worden gebruikt (Jonsson & Svingby, 2007 en Van Berkel et al, 2014).

7.3.2 Objectiviteit van de beoordeling

Volgens de Inspectie van het Onderwijs (2014a) moet een exameninstrumentarium zijn voorzien van een beoordelingsvoorschrift dat een zo objectief mogelijke beoordeling waarborgt. Op verschillende manieren wordt de objectiviteit van de beoordeling in dit instellingsexamen 'Spreken' gewaarborgd:

Allereerst wordt de objectiviteit gewaarborgd door het gebruik van rubrics. Doordat de beoordelaar precies weet welke waardering hij moet toekennen, wordt de kans op subjectieve interpretatie van de beoordelingsaspecten verkleind.

De objectiviteit wordt verder gewaarborgd doordat de presentatie van een kandidaat door twee beoordelaars moet worden beoordeeld. Doordat de beoordelaars de presentatie eerst ieder afzonderlijk en later gezamenlijk beoordelen, wordt een te milde of een te strenge beoordeling voorkomen. Ook kunnen de beoordelaars elkaar eventueel wijzen op de valkuilen bij het beoordelen.

Ten slotte wordt de objectiviteit gewaarborgd door de deskundigheid van de beoordelaars; ze moeten taalassessor of vakdocent Nederlands zijn.

7.4 Transparantie

Volgens de Inspectie van het Onderwijs (2014a) moet een instellingsexamen voor zowel de kandidaat als de beoordelaar transparant zijn. Er is sprake van transparantie als: kandidaten en beoordelaars voorafgaand aan de afname van het instellingsexamen zijn geïnformeerd over de beoordelingscriteria en de wijze waarop het instellingsexamen zal plaatsvinden; het exameninstrumentarium is voorzien van afnamecondities en aanwijzingen voor de kandidaten en beoordelaars voor de uitvoering van het instellingsexamen.

Ad 1: In dit document wordt duidelijk gemaakt wat de aard van de examenopdracht is, welke afnamecondities er gelden en wat de beoordelingscriteria zijn. Het is de plicht van de toetsleider ervoor te zorgen dat de kandidaten en beoordelaars hierover voorafgaand aan de afname van het instellingsexamen geïnformeerd worden. Zie hiervoor 'Informatie voor de toetsleider' (hoofdstuk 2).

Ad 2: In 'Informatie voor de toetsleider' (hoofdstuk 2) staan de afnamecondities die gelden voor dit instellingsexamen 'Spreken'. In 'Informatie voor de beoordelaar' (hoofdstuk 3), 'Beoordelingsmodel' (hoofdstuk 4), 'Beoordelingsformulier' (hoofdstuk 5) en 'Toelichting beoordelingsmodel' (hoofdstuk 6) wordt uitgelegd hoe en waarop het examen beoordeeld moet worden. In 'Informatie voor de kandidaat' (hoofdstuk 1) wordt duidelijk wat voor presentatie de kandidaat moet geven en hoe lang de presentatie moet duren.

7.5 Aanpassen van dit instellingsexamen

Ons nadrukkelijke advies is om dit instellingsexamen 'Spreken' niet te wijzigen. Wijziging van bijvoorbeeld de casus heeft namelijk tot gevolg dat de rubrics niet meer kloppen; een aantal beschreven kenmerken is immers opdracht-specifiek. Ook kan het instellingsexamen door de wijziging van de casus onbedoeld zwaarder of lichter worden. Indien de onderwijsinstelling het instellingsexamen toch aanpast, moet zij die aanpassing kunnen verantwoorden aan de Inspectie van het Onderwijs. Ook dient de code van het instellingsexamen aangepast te worden om verwarring over de ingezette variant te voorkomen. Dit is gebeurd.

Indien u vragen heeft over het doen van aanpassingen aan dit instellingsexamen Spreken, neemt u dan contact met ons op via nederlands@uitgeverij-deviant.nl of via 033-4650831. Neem hierover ook contact op met uw examenbureau of uw contactinspecteur bij de Inspectie van het Onderwijs.

Literatuur

- Berkel, H. van, Bax, A., Joosten-ten Brinke, D. (2014) Toetsen in het hoger onderwijs. Houten: Springer Media.
- Inspectie van het Onderwijs (2014a) Normenbundel Exameninstrumenten Toezichtkader 2012, versie januari 2014. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Inspectie van het Onderwijs (2014b) Notitie Talen, Rekenen en Loopbaan & burgerschap. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Jonsson, A. & Svingby, G. (2007) The use of scoring rubrics: Reliability, validity and educational consequences. Research review. Educational Research Review, 2, 130-144.
- Referentiekader taal en rekenen, de referentieniveaus (2009). Enschede: Doorlopende leerlijnen Taal en Rekenen (www.taalenrekenen.nl).